

Szeptemberi vetés - a jövő év takarmányadagjának függvényében

A jóból sok kell!

Dr. Orosz Szilvia

Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft.

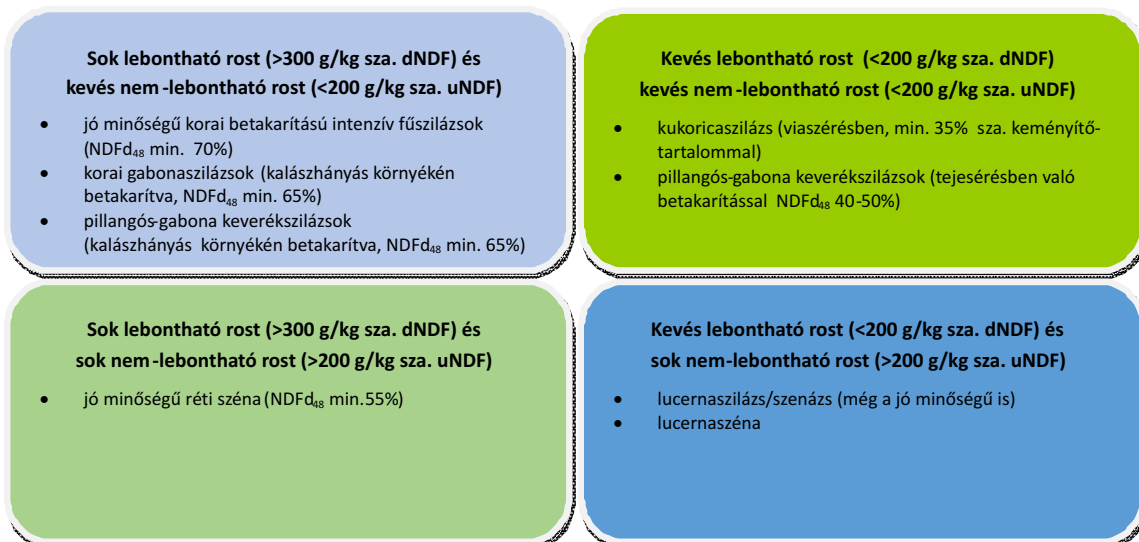
A jó emészthetőségű tömegtakarmányok gyorsabban fermentálódnak a bendőben, ezért növelik a szárazanyag-felvételt. Ezzel szemben a nem emészthető rostnak fordított a hatása: lassítja a passzázst, mérsékli az étvágyat. Utóbbinak jelentős szerepe volt (eddig) a strukturális rost biztosításában is. De miért ne lehetne struktúrhatású az a szilázs, ami egyben jól is emészthető? A tömegtakarmánnyal bevitt és ezért struktúrhatású rost szempontjából tehát a lebomló és a nem lebomló rost egyensúlyára van szükség az egészséges bendőjű tehén hatékony tejtermeléséhez. Ehhez kíván segítséget nyújtani jelen cikk úgy, hogy bemutatjuk a különböző tömegtakarmányok karakterét a lebomló és a nem-lebomló rost aránya szempontjából (1. ábra és 1. táblázat).

Az idei csúcscérték a TMR NDF-lebonthatóságában 66% volt. Ezt részben egy olaszperje-szilázs nagy mennyiségben történő etetése eredményezte (az említett szilázs mért értékei: 78,8% NDFd, 316 g/kg dNDF). Az említett telepen a bélsár állaga a nyár ellenére kiválóan volt mondható (súlyozott átlagpontoszám: 2,9-3,3 minden termelő csoportban), ami egészséges bendőműködést jelez az egész állományra nézve. A bélsár középső frakciója is (18-20%) a fehérje-energia bendőbeli egyensúlyát jelezte júliusi-augusztusi melegben! Tehát az 'egészséges' bendő mellett a tejtermeléshez is meg volt teremtve a táplálóanyagok egyensúlya.

A következő összefoglalás a tudományos megközelítést és precizitást elhagyva kategorizál annak érdekében, hogy segítsen a 2016. évi vetéstervet leellenőrizni az emészthető rost biztosítása szempontjából!

1. ábra A lebomtható és a bendőben nem lebomló rosttartalom alapján kialakított tömegtakarmány-kategóriák

A kategóriákat megalapozó adatok az 1. táblázatban láthatóak.

Érdekes tehát abból a tömegtakarmányból sokat termelni, ami emészthető rostban gazdag és egyben strukturális rosttal is jól ellátott. Így az előaprítást igénylő széna mennyisége minimálisra csökkenthető. Mivel jó minőségű lucernaszénát egyébként sem egyszerű készíteni (hajnali rendezelés és kora reggeli bálázás), sok a veszteség, ráadásul jóval kevesebb emészthető rostot tartalmaz, mint a réti széna. Így a lucernából inkább szilázst, vagy még inkább nagy szárazanyag-tartalmú szenázst készítsünk (ahol jól tudnak taposni!). A lucernaszénát pótoljuk réti szénával, de a réti szénát is csak korlátozott mennyiségben etessük. Ezzel szemben növeljük meg a jó minőségű, korai betakarítású rozszilázsok/tritikálé szilázsok, az intenzív perjeszilázsok és a kalászhányás környékén betakarított keverékszilázsok mennyiségét az adagban. Javasolom az őszi vetésű fajták használatát, mert 20%-kal nagyobb hozam várható, mint a tavaszi vetés esetében.

1.táblázat Tömegtakarmányok táplálóanyag-tartalma és emészthetősége (n= 2869, 2013-2015., ÁT Kft.)

		Kukoricaszilázs			Lucerna- szilázs	Fonny. lucerna- szilázs	Lucerna- szenázs	Rozs- szilázs	Perje- szilázs	Gabona- szilázsok	Keverék- szilázsok	Lucerna- széna	Réti széna	
A betakarítás éve		2013	2014	2015	2013-2015									
Fenofázis, minőség		viasz	viasz	viasz	közepes	közepes	közepes	KH	KH	KH	KEM	Pill. +gab.	közepes	gyenge
Mintaszám		724	526	617	144	470	388	289	469	510	100	192	244	186
Száranyag	g/kg	328	357	352	264	352	489	335	291	292	358	296	884	899
Nyersfehérje	g/kg szá.	75	73	75	190	195	194	141	134	133	90	142	190	93
Nyersrost	g/kg szá.	216	168	195	301	280	274	272	306	306	273	286	308	337
NDF	g/kg szá.	444	356	411	411	395	400	500	568	567	515	521	488	660
ADF	g/kg szá.	250	198	229	327	308	310	304	338	337	310	326	343	369
ADL	g/kg szá.	18	17	18	61	58	59	26	27	27	33	39	68	48
OMd	%	73	75	74	64	67	67	73	71	71	65	67	63	56
NDF ₄₈	%	54	50	53	43	41	40	65	66	66	48	54	39	39
dNDF₄₈	g/kg szá.	242	180	220	176	164	162	324	371	369	251	283	191	258
uNDF ₄₈	g/kg szá.	202	176	191	235	231	238	176	197	198	264	238	298	402

Típus példa

Az újszerű szemlélet szerinti takarmányadag az alábbiak szerint alakulhat:

- TMR: min. 50% tömegtakarmány-hányad (természetesen jobb lenne 60%)
- Száranyag-felvétel: 26 kg/nap/nagytejű tehén (nyáron nem biztos, hogy felveszi, de akkor ez a rászámítás egyfajta tartalékokat képez a takarmánybázisban)
- Tömegtakarmány-szükséglet a nagytejű csoportban: 13 kg szá./nap/nagytejű tehén

TÉLI TMR tömegtakarmány-oldala a nagytejű csoportban (9 hónap). A tavaszi szilázsokból lehet sokkal többet is etetni élettani szempontból a laktagóg hatás miatt, de a gazdaságosságát ilyenkor mérlegelni kell.

- Kukoricaszilázs: 6 kg szá./nap
- Lucernaszilázs/szenázs: 3 kg szá./nap (min. 35% szá., de jobb lenne 35-40%, ha meg tudjuk taposni)
- Rozs-/tritikalé-/intenzív fű/keverékszilázs kalászhányásban: 3 kg szá./nap (min. 30% szá.,opt. 35% szá., de a 35-40% szá. segít megőrizni a cukortartalmat).
- Réti széna: 1 kg szá./nap

NYÁRI TMR tömegtakarmány-oldala a nagytejű csoportban (3 hónap). Ez a példa egy mértéktartó adag, mivel lehet jóval nagyobb mennyiségű tavaszi szilázst is etetni a nyári időszakban.

- Kukoricaszilázs: 4 kg szá./nap
- Lucernaszilázs/szenázs: 3 kg szá./nap (min. 35% szá., de jobb lenne 35-40%, ha meg tudjuk taposni)
- Rozs-/tritikalé-/intenzív fű/keverékszilázs kalászhányásban: 5-6 kg szá./nap (min. 30% szá.,opt. 35% szá., de a 35-40% szá. segít megőrizni a cukortartalmat)
- Réti széna: 1 kg szá./nap (0 kg, ha van legalább 1 kg szá. szenázs az adagban 40% feletti szárazanyag-tartalommal)

A fenti adatok alapján **legalább 2000 tonna rozs- és/vagy fűszilázsra van szüksége 500 nagytejű fejt tehénnek évente. Ha ehhez hozzáadjuk a 20% veszteséget (erjedési, tárolási, romlási és kitárolási veszteség együtt), akkor 2400 tonna a betárolandó mennyiség a nagytejűekre.** Ebbe a takarmányozási kategóriába sorolható még a fogadó és a közepes tejű tehén is kisebb napi adagokkal, akkor még azt a szükségletet is adjuk hozzá. A kistejűek, a szárazonállók, az előkészítő és a növendék üszők külön kezelendők, számukra nem feltétlenül szükséges a 'csemege' minőségű tavaszi rozs-/tritikalé-/perjeszilázs. A növendékeknek a keverékszilázsokat javaslom (kalászhányás után, akár tejesérésben, nagy hozammal betakarítva).

A mennyiség előállításához vezető út a megfelelő vetésterület kiszámítása ráhagyással, ahol figyelembe vesszük a lehetséges kisebb hozamot is (időjárásfüggő). Semmiképpen se a fenológiai fázis kitolásával akarjuk elérni a kívánt mennyiséget, mert akkor a fenti példa nem fog működni és drágán fogunk kevés tejet termelni!

A cikk megjelenésekor a vetési idő vége felé közeledünk, de még van idő egy kis kiegészítésre, ha szükségesnek látják.